

VIŠE SVETLA

S mamom u kino

“Pa, mogla bi Nuića...”, kažu mi u redakciji. “Zašto?”, pitam. “Kenjac mu je na Puli, čovječe...” “Pa, dobro, ali ima li još što? Nije on jedini s filmom na Puli”, kažem. “Ali Bosanac je...” Ma to je onda sasvim druga stvar, prostruji mi glavom. Jer stvarno, nije li oduvijek bilo te zagrebačke slike o Behajcima, da ne kažem Bosancima ili Hercegovcima ili što li ti ga već, na kojoj su oni paytonovski-čaknuti, crnogujno oduševjavajući, naprosto simpatični... Ma zamisli, tko bi ti drugi nego Bosanac priznao da ga je mama vodila u kino. Vodila ga je gledati tuđe filmove, sad on vodi nju da gleda njegove.

Razgovarala: **Stela Jelincić** | Fotografije: **Dorijan Kljun**

Antonio Nuić, sarajevsko-zagrebački mješanac, započinje svoju priču:

Bio ti je to kao neki institut – s mamom u kino... Išli smo tri puta tjedno, barem. Ono, kao što tate vode sinove na pecanje, tako je ona mene odvodila u kino. A rodio sam se u Sarajevu '77., 26. 3., u Zagreb sam došao '93. Nešto malo za rata bili smo u Sarajevu, onda kod tete u Ljubuškom jednu školsku godinu, pa onda u jesen '93. došli u Zagreb. A negdje tamo u Ljubuškom odlučio sam se baviti filmom. Naime, imali su tamo nevjerovatno dobro opremljenu Gradsku knjižnicu i bilo je puno filmske literature. Svaki dan visio sam u njoj. A odredio me je i kinotečni program tamošnjeg kina *Arena*. Onda se to u Zagrebu nastavilo kroz *Kinoteku*. U tim pubertetskim godinama formira se kao neka mutna ideja koja s vremenom sazrije, formira se u glavi, i eto, danas sam tu. Mama je, naravno, ponosna što se bavim filmom. Nikad mi nisu govorili što da radim, osim da odaberem nešto u čemu ću biti sretan. Normalna bojazan kako ću od toga živjeti, naravno, postojala je, ali nisu tome pridavali toliko pažnje da bi me sputavali.

Čujem, jako si zauzet. U kojoj fazi je *Kenjac*?

Kenjac je u finalnoj fazi obrade slike. To zapravo znači da pripremamo festivalsku kopiju. To je jedan tehnički proces koji naprosto traži puno vremena, ali je i zabavan i fin jer je to moment kad ti film nastaje pred očima, kad ono što si s direktorom fotografije zamislilo dobiva izgled filma. To radimo u Alka filmu, kod Joze Patljaka, na suvremenoj opremi koja se konačno pojavila u našim krajevima i ne mora se više ići u München ili Budimpeštu ili Beč, kao što se dosad činilo... Dakle, kad se film izmontira, digitalizira se on u stroju za obradu slike, gdje se postiže, 'ajmo reć', ono što film čini filmom. Usklađuju se boje, osvjetljenje... To je proces od nekih desetak dana... Tako obrađena slika ide onda u laser, koji je prebacuje na 35-milimetarsku filmsku traku s koje će film biti projiciran.

Što je *Kenjac*? Zašto si film tako nazvao?

Kenjac je magarac, ali puno češće se tako naziva nekog tvrdoglavog i nerazumnog čovjeka. Tako se kaže u Hercegovini. Žanrovski, film je obiteljska drama, sukob takvog jednog čovjeka, kenjca, s ocem, onda iz tog sukoba proizlaze problemi sa ženom, djetetom, njega sa samim sobom i svime što ga okružuje. Radnja filma događa se '95., u jednom sad već popularnom selu, Drinovcima, tjedan dana pred *Oluju*.

Ti si porijeklom iz Drinovaca. Koliko je *Kenjac* tvoja priča? Što je toliko privlačno u ruralnim temama da, kad se opredjeljuješ za novi film, one pobijede neku urbanu, recimo zagrebačku temu?

Ja sam u principu gradsko dijete. Odrastao sam na Alipašinom polju, to je u Sarajevu k'o Dugave u Zagrebu, puno betona i to. S tim

nekim, kao, ruralnim svijetom ja se nisam previše sretao u životu. Jedino kad bih, u povratku s mora, svraćao u Drinovce, mjesto odakle je moj tata i u kojem se odvija film *Kenjac*, tako da ja baš i nemam neku osobnoiskustvenu inklinaciju prema ruralnim temama, ne osjećam pripadanje tim temama. Baš suprotno, nakon što sam pola života u Zagrebu, konačno sad tu negdje osjećam nekakvu pripadnost, razumijem i poznajem ljude koje srećem, koje vidim, i oni su možda tema nekog idućeg filma. Ali osjećam da su u Hrvatskoj interesantnije te priče iz ruralnih sredina. A uostalom i što je to urbano konkretno? Urbano čini neke rubne priče, rubni gradski život je ono što čini urbanitet nekog grada. Ne volim pojam urbani film jer samo je naizgled jasan. Svi će vam uvijek spomenuti *Taksista* kao tipičan urbani film, a to je rubna priča, taj je čovjek rubni slučaj. Imam ja takvih priča u glavi... Mislim da će moj sljedeći film biti o Zagrebu. Zapravo siguran sam. Relacija urbano-ruralno vrlo je specifičan i zanimljiv problem koji proizlazi upravo iz potrebe etiketiranja, što je užasno glupo. Ako se nešto događa u Londonu, starij, ogromnom gradu, njegov urbanitet je puno ozbiljniji od onog u Zagrebu, Beogradu, Ljubljani ili općenito od bilo čega s ovih prostora. Tu je desetak milijuna ljudi kojima treba pribrojiti i pet milijuna neprijavljenih. Dakle, cijela Hrvatska živi na crno u Londonu. Etiketu urbanog dali su filmovi čije se priče tiču velikih gradova, New Yorka ili Los Angelesa, San Francisca, Londona, Pariza... 'Ajmo se mi pomirit' sa činjenicom da Zagreb nije takav grad. On je mirni srednjoevropski grad i neku temu koja ga čini specifičnim gradom treba naći tu. Ne urbano općenito, nego zagrebački urbano. Neki film ili nekog pisca etiketiraju tako i kad je priča toliko općenita da se može događati bilo gdje. Kad se baviš identitetom Zagreba, onda treba prihvatiti da se Zagreb devedesetih bitno promijenio. Ovdje je bio rat i normalno je bilo da su ljudi dolazili u Zagreb odasvud, jer su morali, a u London ljudi dolaze jer hoće biti u Londonu. Zagreb takvih ljudi jedini je mogući sljedeći korak moje filmske budućnosti... Super mi je priča – živjeti negdje gdje ne želiš živjeti. Smiješno je gledati nešto o brokerima, o dizajnerima ili tako nešto. To je naprosto labavo, to kod nas postoji tek desetak godina. Ja volim govoriti o specifičnim činjenicama. Nisu postojali brokeri prije dvadesetak godina, a u New Yorku i Londonu jesu i prije osamdeset. To je tamo nešto ukorijenjeno, nešto što ima svoju povijest, vremenito je. Kod nas je to kompletno komično. U komunističkoj vizuri, broker bi bio čato, pisar... Mislim da iza svake interesantne priče stoji neka povijest, stoji neki temelj, neki korijen koji joj daje čvrstinu, daje patinu, filmičnost, likovnost, fotogeničnost, a nove fenomene treba pustiti da iz njih nešto ili nastane ili da naprosto nestanu. Kao te neke burze. Nije li to komično? A mi smo to nasilno prihvatili. Kao, sad je kod nas tržišni kapitalizam pa moramo imat' dionička društva... A nema tu nas, ustvari. Od uvozne robe puno su zanimljivije priče za koje smo sami odgovorni. Puno ljudi pod takvim pritiskom ide napisati urbanu

priču, pa se pogubi. Dobar je pozitivan primjer sad već pokojni Zvonimir Berković. Njegov *Rondo* je priča jednog građanskog Zagreba koji je baš nekako izumirao kad je taj film nastajao. Taj Zagreb danas naprosto više ne postoji, odnosno postoji tek u tragovima. To se sve dogodilo puno prije mene i ja o tome ne znam ništa, nisam tome svjedočio. Netko od starijih kolega vjerojatno bi mogao napraviti lijep film o starom građanskom Zagrebu, ja ne.

Sam si napisao scenarij... Redatelj je, kod nas, multipraktik?

Kod nas je teško da će netko napisati scenarij, a onda ga tek nuditi. Nekako, nitko ne može živjeti od pisanja scenarija, tako da se malotko time i bavi. Evo, sad postoji skoro pa trend u Hrvatskoj – mali su brojevi, ali mala je i produkcija – da se sve više radi po knjigama. Eto, *Metastaze*, pa Grlić s *Karaulom*, pa *Što je muškarac bez brkova*, pa *Kino Lika* po Karakašu... A obrazovanje i odgoj na zagrebačkoj Akademiji su takvi da kroz cijelo školovanje redatelje uče da sami pišu svoje scenarije. Gajio se dugo taj autorski pristup – redatelj i scenarist u jednoj osobi. Ni u Jugoslaviji nije bilo istaknutih scenarista. Valjda je naprosto to stvar tradicije.

Naša tradicija jest ono što se nekad zvalo jugoslavenski film. Kakav je tvoj odnos prema toj tradiciji?

Jako volim *H8*, volim *Lisice*, *Rondo*, volim Žiku Pavlovića, neke filmove Gorana Markovića, na drugi način naravno, volim jedini film Ivce Matića, volim prva dva Kusturičina filma, *Ne okreći se sine* jako volim, i tako. Ima ih puno, nadam se da nisam nikoga zaboravio. Volim jako Branka Bauera. Britanska filmska enciklopedija njega zove balkanskim Johnom Fordom, a znamo tko je bio John Ford. Veliki je kompliment jednoj kinematografiji da ima svog Johna Forda.

Je li film najvažnija umjetnost, kako je rekao drug Lenjin?

Ja čitam knjige, gledam filmove, slušam muziku. Novine ne čitam niti kupujem. Najviše se trudim da pratim našu literaturu – tu se puno toga događa i ima super pisaca, sa svih se strana pojavljuju i vrlo je to živo. Glazba isto. Pratio sam glazbu više dok sam bio mlađi. Također, pratim HBO serije. Sad gledam *The Wire*, genijalna je... Kod nas su, nažalost, izašle samo prve dvije sezone. Bilo ih je pet. Sad odgledavam kraj pete sezone... Jako je zanimljiv fenomen da ponajbolji pisci više nisu u Hollywoodu, nego rade serijale. Naprosto se jedan dio onoga što je prije bio interes holivudskih filmova preselio na televiziju, gdje sad rade stvarno odlični scenaristi. Pa čak i jako dobri režiseri. Recimo, ovu seriju *Deadwood* režijski je postavio Walter Hill. Privlače, dakle, velika imena i te se serije rade na jednom nivou koji je fascinant, doista je došlo do evolucije televizije s tim HBO-om, a za to i jest potrebno veliko gledateljstvo kao što je američko i velika moć ljudi koji su shvatili da će gledatelji platiti i ozbiljne novce samo da ne gledaju gluposti. Pa su tako krenuli i s

HBO Sports, HBO Comedy, HBO Drama. Dakle, uspijevaju od toga što naplate ljudima proizvoditi ozbiljan program. *Sopranosi*, i da ne nabrajam sve HBO-ove serije. Televizija se masovno pojavila pedesetih i zaprijetila filmu da će ga uništiti. Međutim, na kraju, film je opstao, dok televizija, barem kakva je bila ovih pedeset godina, čini mi se da lagano nestaje, pokazuje se kompletno besmislenom pored širokopojasnog interneta, bržeg i moćnijeg medija koji cijeli sadržaj i informaciju audio-vizualno prenosi u totalno demokratskom okruženju, a ne samo u nečemu što je samo komercijalno ili samo kontrolirano od države i tih viših instanci. Tako da vjerujem u tu žilavost filma u odnosu na televiziju... Da film nije toliko renesansan ne bi se uspijevao obnavljati. Jer ima on svoje periode, 'ajmo reći krize, kad prevlada neki oblik koji gledano s distance nije bio najpametniji... Tako u jednom intervjuu Danny Boyl kaže da filmovi koji se rade po stripu nisu više žanr nego industrija za sebe. Hollywood se sad jako okreće stripovskim pričama, što nije neinteresantno, nije nelogično, jer sve ovo što mi sad radimo, ti digitalni intermedijati i digitalizacija procesa naprosto omogućavaju nevjerovatne i nezamislive slikovne postupke, o kakvima se nije moglo niti sanjati prije dvadesetak godina. Sad se automobili mogu pretvarati u robote, tako da se, eto, djelovanje filma širi. I vraćamo se 3D filmu koji se, kao tehnička novotarija, pojavio još prije pedesetak godina ali nije zaživio. E, sada veliki studiji imaju, u ovom trenu, desetak-petnaest 3D projekata, pa čak i veliki redatelji kao što je James Cameron prognoziraju da je to budućnost filma.

Film će živjeti i opstati svugdje gdje će biti priča za ispričati i nekih ljudi koji tu priču žele ispričati filmom. Pitanje je samo tržišne konkurentnosti. Nažalost, nemoguće je da hrvatski film bude igdje konkurentan i da sam sebe financira. Ako je *Titanic* gledalo 400.000 ljudi u Hrvatskoj, a znamo koliko je *Titanic* koštao, kako onda napraviti film koji će biti toliko konkurentan? Jer kad bismo mi snimili film s toliko nezavisnih sredstava, valjda bi ga trebalo pola države pogledati da bi se uloženo vratilo. Globalnim tržištem vlada logika velikih brojeva. Dakle, vladaju filmovi na jezicima koje razumije puno ljudi. Sad vidimo da se njemački i austrijski film, kao govorno prilično veliko područje, isto budi. Imaju tržište od nekih devedeset milijuna ljudi, a osvajaju i *Oscare* za strane filmove. Film će opstati negdje zato što je isplativ, a negdje zato što ga se mora imati pa ga države financiraju. Fokus svjetske kinematografije stalno se mijenja. Šezdesetih je u fokusu bila Istočna Europa, Wajda i Kišlovski. A gdje je sad poljski film? Ili češki? Sad su dobri Rumunji. Vrlo je moguće da oko 2015. neki hrvatski ratni film bude interesantan jer će tada već postojati onaj potreban vremenski odmak. Pomalo je stvar i sreće da te zakači da ono što se u tvojoj zemlji događa postane globalno interesantno. Dosta određuju sudbinu i veliki festivali. Ovima u Cannesu bude interesantna Rumunjska, pa je, eto, sad to jako bitno, iako svugdje ima dobrih filmova. Ja nisam čovjek od

velikih iščekivanja i očekivanja, realan sam i znam što može donijeti film koji je na hrvatskom. Nema tu komercijalnog uspjeha, glamura i to. Prošlo je to vrijeme. Događalo se to u jugoslavenskom filmu sedamdesetih i osamdesetih. To su naprosto činjenice. *Sve džaba* je imao festivalskog uspjeha, putovalo se po festivalima i sve, bilo je i nagrada. Ne mogu ja sad očekivati 200.000 gledatelja... Naravno, ako se dogodi – super. Volio bih da *Kenjac* naiđe na nešto, da ljudi o njemu pričaju, oni koji ga vide, naravno. Ne onako bez veze da se priča... Bio bih jako sretan da netko tko sad pogleda *Kenjca* za desetak godina kaže: "Mogao bih ga opet pogledat'..." Eto, s tim bih bio najsretniji na svijetu.

Kakav je, po tvom mišljenju, gledateljski rejting domaćeg filma?

Ljudi gledaju naše filmove, samo ih ne gledaju u kinima. Treba uzeti i televizijske gledatelje. Jer što se događa kada se neki hrvatski film pokazuje u nedjelju navečer? Ti filmovi imaju strašnu gledanost. Mislim da je Matanićev *Volim te*, koji je imao televizijsku premijeru jer je i namijenjen TV-u, gledalo oko milijun i po ljudi. To treba provjeriti, nisam naprosto siguran, trebalo bi pitati distributera, ali mislim da nisam puno pogriješio. U trenutku kad u Zagrebu funkcionira tridesetak kinodvorana, 28 je u sistemu multipleksa, ljudi više ne idu zapravo gledat' film, nego *idu u kino*. Tek kad dođu u kino – onda biraju šta će gledat'. Karta za sve projekcije jednako košta, a onda je li bolje u kinu gledati obiteljsku dramu kao što je, recimo, *Kenjac* ili je bolje gledat' američki spektakl gdje će ljudi dobiti za istu cijenu karte vrhunski audio-vizualni događaj? Ne kažem da *Kenjac* to isto neće biti, ali možda se u kinu naprosto želiš zavalit' i gledat' nešto što blješti, a sačekati domaći film na DVD-u ili na televiziji, jer znaš da će ga kad-tad pokazati na televiziji, koja je koproducent uglavnom svakog hrvatskog filma. Tako je malo-pomalo uništena navika gledanja hrvatskog filma u kinima. A ima i izuzetaka. *Metastaze* Branka Schmidta, svjež je podatak, gledalo je oko 30.000 ljudi. U kinima, mislim. A jedan distributer mi je rekao da je zadnji film Pedra Almodovara, trenutačno jednog od najvećih svjetskih autora, morao igrati mjesecima u kinu da bi ga pogledalo dvadesetak tisuća ljudi. Izgleda da nije samo problem hrvatskog filma, nego općenito neameričkog filma. Mislim da ta atmosfera multipleksa, sa svim onim kokicama i dućanima, ne odgovara neameričkom filmu.

Kako njegovati tradiciju? Što činiti pa da tradicija bude živo nasljeđe?

Mislim da sad hrvatski film postaje šarolik, što je super stvar. Vidjeli smo da ukalupljenost nije pomogla ni bosanskom ni srpskom filmu. Fascinantna primjer je Danska. Ja inače mislim da je to zemlja s

kojom bi se Hrvatska trebala puno uspoređivati. Oni su mala zemlja, svega pet i pol milijuna stanovnika, otprilike kao i Hrvatska, proizvođa dvadeset pet filmova godišnje, ali svaki njihov film ima otprilike 160.000 danskih gledatelja. To se može tumačiti kao onaj pozitivni nacionalizam – idu ljudi gledat' svoje. Toga kod nas nema. Mi znamo bit' nacionalisti u onom negativnom smislu da nam drugi samo smetaju, a svoje zapravo nit' poznajemo, nit' volimo, nit' želimo, što je zapravo jako glupo. Danska je s tom *Dogmom* bila interesantna tamo devedesetih, prošlo je svega desetak godina, a sad je više nitko ne spominje. Ja sam većinu hrvatskih filmova gledao u kinima, ne samo iz kolegijalnosti, nego eto tako, mislim da je to pristojno. Ako ti netko tu pod nosom nešto radi, snima, piše, sklada, pa idem to vidjet'. Interesantnije mi je to nego nešto što je prošlo kroz milijardu filtera pa onda došlo do nas. Kod nas se užasno krivo usmjera-va interes, izgubljene su te neke baš građanske navike, izgubljene su navike odlaska u kino kao događaja. Nema više *Kinoteke*, gdje sam gledao i Altmanov *Short cuts*, i *Naked Mikea* Leigha, i program Jarmuscha... Bila su tamo i ta *Moderna vremena*, pa si mogao čitati i neke stripove i časopise. Sad će tako biti u kinu *Europa*. Pošto znam što se događa, mogu reći da će *Europa* biti takav prostor. Mislim da multipleksi kao prostor odbijaju ljude. Nemaš osjećaj odlaska u kino, kao da tamo ideš po zadatku, ideš gledati film. Taj oblik kinodistribucije i prikazivalaštva postoji svugdje u svijetu, ali postoje i mala kina koja vrte drugačije filmove... Ne može Almodovar ni na Zapadu napraviti isto što i *Transformersi*, niti se to očekuje. Ne može ni rumunjski film... Treba nam mjesto gdje imaš osjećaj da si naprosto u kinu i gdje je sve vezano uz film, da možeš kupiti DVD-e, neku filmsku literaturu. Takva je bila *Kinoteka* u doba kad sam ja došao u Zagreb, takvo će biti i kino *Europa*. Pa postoji i publika 50 plus. Za nju se u svijetu čak ciljano rade filmovi. Ni u svijetu ta publika ne ide po multipleksima, nego ide po manjim nezavisnim dvoranama. Vjerujem da je u našem građanskom kodu, kolikogod ga malo bilo, odlazak u kino naprosto događaj... Odlazak u kino u šoping-centru je krivi događaj. To nije *taj* događaj. Za filmove poput *Transformersa* ima tih dvadeset sedam, dvadeset osam dvorana, dakle oni su udomljeni. Sad treba udomiti ove druge filmove, ovu siročad koja nemaju svoje mjesto. Zagreb pretendira biti jedan ozbiljan grad i on to mora imati u svojoj kulturnoj ponudi grada. Ja sam to vidio i u Berlinu i u Kopenhagenu i u Londonu... Ako želimo biti neka kulturna provincija, onda je sve u redu. Ne moramo mi ništa. Ali to si ne smijemo dozvoliti. I kino Tuškanac je super, stvarno se trude, samo im fali malo direktnije prodornosti... jačeg marketinga. Kad je u Tuškancu prikazivan *H8* – nije se moglo ući u dvoranu, dakle interes postoji... Odoh ja sad na WC jer sam se, da prostite, skoro, ovaj, upišao, jebiga...